Elemente de grafică științifică

Introducere

Sistemele de calcul moderne pun la dispoziția utilizatorului două categorii de dispozitive grafice:

- Dispozitive cu reprezentare discretă (prin puncte), cele mai utilizate fiind monitoarele și imprimantele grafice;
- Dispozitive cu reprezentare continuă, numite generic plotters. Pentru dispozitivele cu reprezentare discretă, elemental grafic este numit pixel (de la picture element). Imaginea obținută pe monitoarele grafice rezultă din senzația vizuală de ansamblu creată de pixeli și este de fapt, reprezentarea desfășurată a unei zone de memorie, numită memorie grafică. Pentru monitoarele monocrom starea de aprins/stins a fiecărui pixel corespunde stării 1/0 a unui bit al memoriei grafice. În cazul monitoarelor color sunt necesare zone de memorie suplimentare pentru informația de culoare si luminozitate a fiecărui pixel.

O imagine se caracterizează prin rezoluția ei, adică numărul maxim de pixeli reprezentabili și este specificată sub forma $n \times m$, ca produs dintre numărul maxim de pixeli pe orizontală și pe verticală. Rezoluția este o reflectare directă a capacității memoriei grafice.

Astfel, monitoarele cu standardul VGA oferă o rezoluție de 640 x 480 pixeli în 16 culori, cele cu standardul Super VGA au o rezoluție de cel puțin 800 x 600 pixeli în 256 culori iar monitoarele cele mai performante, au rezoluții de până la 1600 x 1200 pixeli in cca. 4 miliarde de culori.

Reprezentarea grafică a funcțiilor este o modalitate de vizualizare a datelor științifice. Sunt puse în evidență, în continuare, principiile care stau la baza aplicațiilor grafice pe calculator. Cele mai utilizate medii de programare, sub sistemul de operare Windows sunt : Borland C++ și Microsoft Visual C++.

Funcții grafice în Borland C++

Fișierul header GRAPHICS.H din Borland C++ conține o bibliotecă de peste 80 de funții grafice elementare ce utilizează interfața grafică BGI (Borland Graphics Interface). Orice aplicație are acces la aceste funcții prin directiva

include <graphics.h>

Pentru realizarea efectivă a unei reprezentări grafice pe ecranul monitorului, aplicația trebuie să mai aibă acces la driverele grafice (fișiere cu extensia .BGI): att.bgi, egavga.bgi, ibm8514.bgi, etc. Acestea stabilesc protocolul de comunicare dintre program și ecranul grafic si la fisierele cu seturi de caractere (cu extensia .chr).

Biblioteca GRAPHICS.H conține funcții care realizează inițializarea modului grafic, selectarea culorilor, grosimea liniilor caracteristicile setului de caractere și desenarea unor figuri standard: Punct, segment, arc de cerc, cerc, elipsă, arc de elipsă, dreptunghi, poligon.

În realizarea reprezentărilor grafice un rol esențial îl are cursorul grafic (pointerul), care este asemănător cursorului din modul text, cu deosebirea că este punctual ș invizibil.

Funcțiile de desenare produc deplasarea cursorului grafic pe ecran, analog deplasării vârfului unui creion pe hârtie.

Ecranul grafic este un dreptunghi cu dimensiuni bine stabilite pentru fiecare tip de display și depinde de modul grafic implementat.

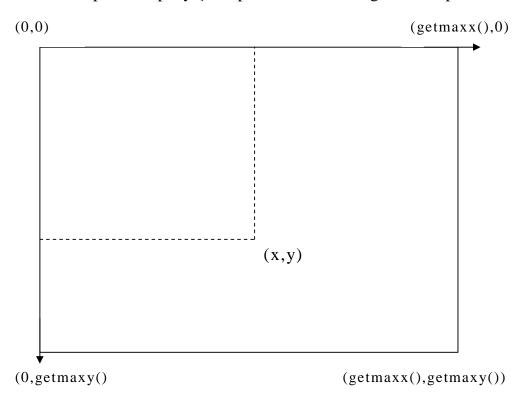

Fig. 1 Sistemul coordonatelor ecran al interfeței grafice BGI.

Sistemul de coordonate utilizat pentru precizarea poziției cursorului grafic are originea în colțul din stânga sus al ecranului grafic, ca în fig.1, iar coordonatele corespunzatoare (x, y) se numesc coordonate

ecran. Valoarea coordonatei ecran x (pe orizontală) crește spre dreapta iar valoarea coordonatei ecran y (pe verticală) crește în jos.

Valorile maxime ale coordonatelor x şi y corespunzătoare punctelor de pe ecran, depind de rezoluția imaginii; pentru ca un program să nu depindă de tipul de monitor, aceste valori maxime se obțin cu funcțiile getmaxx() și getmaxy().

Cele mai utilizate funcții ale bibliotecii GRAPHICS.H sunt prezentate mai jos.

cleardevice()

Sintaxa: void far cleardevice(void);

Efect: şterge ecranul grafic, utilizând culoarea curentă a fondului şi poziționează cursorul grafic în origine (0, 0).

closegraph()

Sintaxa: void far closegraph(void);

Efect: încheie sesiunea de lucru în modul grafic și restabilește ecranul anterior; eliberează memorie alocată sistemului grafic.

getmaxx() şi getmaxy()

Sintaxa: int far getmaxx(void); int far getmaxy(void);

Efect: oferă la apelare, valorile legale maxime ale coordonatelor ecran x şi respectiv y. De exemplu, pentru un monitor VGA, cu rezoluția 640x480 pixeli, sunt returnate valorile 639 şi respectiv 479.

initgraph()

Sintaxa: void far initgraph(int far *graphdriver, int far *graphdriver, int far *graphmode);

Efect: inițializează modul grafic, utilizând parametrii *graphdriver, și *graphmode, pentru specificarea driverului și modului grafic și parametrul de tip *string* *pathtodriver, pentru a se localiza directorul în care a fost instalat driverul grafic (.bgi) corespunzător.

Funcția initgraph() stabilește valori implicite pentru toți parametrii grafici (poziție curentă, culori etc.).

Dacă parametrul actual comunicat lui *graphdriver este inițializat cu constanta predefinită DETECT, selectarea modului grafic se realizează automat. Exemplu:

```
{
    int gdriver = DETECT, gmode;
    initgraph(&gdriver, &gmode, "c:/borlandc/bgi");
}
```

line()

Sintaxa: void far line(int x1, int y1, int x2, int y2);

Efect: trasează o linie între punctele de coordonate (x1, y1) și (x2, y2) Lăsând poziția anterioară a cursorului neschimbată. Sunt utilizate culoarea, stilul și grosimea de linie, curente (cum au fost setate anterior).

lineto()

Sintaxa: void far lineto(int x, int y);

Efect: trasează o linie de la poziția actuală a cursorului grafic până în punctul de coordonate (x, y), care devine noua poziție curentă a cursorului.

moveto()

Sintaxa: void far moveto(int x, int y);

Efect: modifică (mută) poziția curentă a cursorului grafic în punctul de coordonate (x, y), care devine noua poziție curentă a cursorului.

rectangle()

Sintaxa: void far rectangle(int left, int top, int right, int bottom); Efect: desenează un dreptunghi definit prin colțul stânga-sus (left, top) și colțul dreapta-jos (right, bottom), utilizând culoarea curentă și tipul de linie curent.

settextstyle()

Sintaxa: void far settextstyle(int font, int direction, int charsize); Efect: stabileşte tipul, direcţia şi dimensiunea setului de caractere utilizat de funcţiile outtext şi outtextxy. Parametrul font poate lua una din valorile predefinite, DEFAULT_FONT, TRIPLEX_FONT, SMALL_FONT, SANS_SERIF_FONT, GOTHIC_FONT iar parametrul direction ia una din valorile predefinite HORIZ_DIR, VERT_DIR.

Parametrul charsize (1..10) specifică mimea caracterelor.

settextjustify()

Sintaxa: void far settextjustify(int horiz, int vert);

Efect: definește poziționarea textului față de poziția cursorului grafic pentru funcțiile outtext() și outtextxy(). Parametrii horiz și vert poate lua valorile predefinite: LEFT_TEXT, CENTER_TEXT, RIGHT_TEXT, și respectiv, BOTTOM_TEXT, CENTER_TEXT, TOP_TEXT.

outtextxy()

Sintaxa: void far outtextxy(int x, int y, char far *textstring);

Efect: scrie textul *textstring la poziția (x, y) utilizând atributele stabilite cu ajutorul funcțiilor settextjustify() și settextstyle().

outtext()

Sintaxa: void far outtext(char far *textstring);

Efect: scrie textul *textstring la poziția curentă a cursorului grafic utilizând atributele stabilite cu ajutorul funcțiilor settextjustify() și settextstyle().

Reprezentarea grafică a funcțiilor de o variabilă

Fie funcția $f:[x_{\min}, x_{\max}] \to [y_{\min}, y_{\max}]$, dată sub formă tabelară pe o rețea de puncte x_i :

$$f(x_i) = y_i, i = 1, 2, ..., n.$$

În general, reprezentarea pe ecranul grafic nu poate utiliza direct coordonatele (x_i, y_i) , pe care le vom numi coordonate utilizator. Acestea trebuie transformate mai întâi în coordonate ecran, (X_i, Y_i) pentru a se încadra în domeniile admise de valori pentru argumentele funcțiilor grafice. Acest proces de conversie se numește scalare.

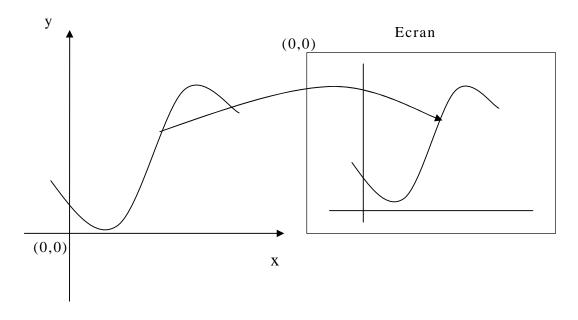

Fig. 2 Corespondența între coordonatele utilizator și coordonatele ecran

Pentru ca în urma procesului de scalare, reprezentarea grafică pe ecran să rămână proporționată (figura să nu fie deformată), trebuie ca între coordonatele ecran și coordonatele utilizator să existe o relație liniară:

$$X = A_{x} x + B_{x}$$
$$Y = A_{y} y + B_{y}$$

Coeficienții de scalare A_x , B_x se determină din condițiile:

$$X_{min} = A_{x} x_{min} + B_{x}$$

$$X_{max} = A_{x} x_{max} + B_{x}$$

de unde,

$$A_{x} = (X_{max} - X_{min})/(x_{max} - x_{min})$$

 $B_{x} = X_{min} - A_{x}x_{min}$

Analog, coeficienții de scalare A_y , B_y se determină din relațiile:

$$A_{y} = (Y_{max} - Y_{min})/(y_{max} - y_{min})$$

$$B_{y} = Y_{min} - A_{x}y_{min}$$

La reprezentarea grafică a unei funcții de o variabilă, domeniul de definiție este cunoscut, deci se poate alege un interval închis de tip $[x_{\min}, x_{\max}]$, de trasare a graficului. Domeniul valorilor funcției, pentru $x \in [x_{\min}, x_{\max}]$, este tot interval și anume: $[y_{\min}, y_{\max}]$, care inițial nu este cunoscut și trebuie determinat.

Coordonatele ecran, corespunzătoare celor n puncte de tabelare, se determină așadar din relațiile:

$$X_i = A_x x_i + B_x$$

 $Y_i = A_y y_i + B_y$, $i = 1, 2, 3, ..., n$.

Algoritmul de calcul pentru reprezentarea grafică a unei funcții de o variabilă va fi:

- 1. Date de intrare:
 - expresia analitică a funcției de reprezentat, f(x);
 - n = numărul de puncte utilizate pentru grafic;
 - intervalul de reprezentare: $[x_{\min}, x_{\max}]$,
 - X_{min} , X_{max} , Y_{min} , Y_{max} (care se calculează din cele precedente)
- 2. Inițializarea modului grafic;
- 3. Desenarea chenarului ferestrei de reprezentare;
- 4. Se atribuie valorile $x_{\min}=x_1$, $x_{\max}=x_n$;
- 5. Se calculează coeficienții de scalare pe direcția x:

$$A_{x} = (X_{max} - X_{min})/(x_{max} - x_{min})$$

 $B_{x} = X_{min} - A_{x}x_{min}$;

- 6. Se determină valorile y_{\min} , y_{\max} ;
- 7. Se calculează coeficienții de scalare pe direcția y :

$$A_{y} = (Y_{max} - Y_{min})/(y_{max} - y_{min})$$

 $B_{y} = Y_{min} - A_{x}y_{min}$;

8. Dacă $x_{\min} \cdot x_{\max} < 0$, se trasează axa ordonatelor la abscisa $X_0 = A_{\rm x} \cdot 0 + B_{\rm x}$

adică între punctele (X_0, Y_{\min}) și (X_0, Y_{\max}) ;

- 9. Dacă $y_{\min} \cdot y_{\max} < 0$, se trasează axa absciselor la ordonata $Y_0 = A_y \cdot 0 + B_y$ adică între punctele (X_{\min}, Y_0) și (X_{\max}, Y_0) ;
- 10. Poziționează cursorul grafic în punctul (X_1, Y_1) ;
- 11. Desenează segmente între punctele (X_{i-1}, Y_{i-1}) și (X_i, Y_i) unde $X_i = A_x x_i + B_x$ $Y_i = A_y y_i + B_y$, $i = 1, 2, 3, \ldots, n$.

Fişierul graphlib.h, care conține toate funcțiile necesare pentru algoritmul de mai sus, poate fi inclus în programele ce necesită reprezentări grafice pentru funcții de o variabilă.

Singura deosebire față de algoritmul de mai sus se referă la coordonatele ecran ce se transmit funcției Plot().

În loc să se transmită coordonatele ecran absolute (ixmin, iymin) și (ixmax, iymax) ale colțurilor ferestrei de desenare, se transmit coordonatele relative:

fxmin = ixmin / getmaxx(), fymin = 1 - iymin / getmaxy()
fxmax = ixmax / getmaxx(), fymax = 1 - iymax / getmaxy()

În cazul axei y, se ține cont de faptul că axa coordonatelor ecran și cea a coordonatelor utilizator sunt orientate în sensuri opuse. Pe baza coordonatelor ecran relative, rotunjite la partea întreagă, funcția Plot() determină coordonatele absolute ale colțurilor ferestrei de reprezentare.

```
GRAFIC_FUNCTIE.CPP
 #include <stdio.h>
 #include <conio.h>
 #include <math.h>
 #include "memalloc.h"
 #include "graphlib.h"
 float Func(float x)
return (pow(x,3)-3*x*x+2)/(x*x+1.0);
void main()
  float h, xmin, xmax, *x, *y;
  int i,n;
  printf("xmin= "); scanf("%f", &xmin);
  printf("xmax= "); scanf("%f", &xmax);
  printf("n = "); scanf("%i",&n);
 x = Vector(1,n);
 y = Vector(1,n);
  h = (xmax-xmin)/(n-1);
  for (i=1; i<=n; i++) {
  x[i] = xmin + (i-1)*h;
  y[i] = Func(x[i]);
  InitGraph();
 // Plot0(x,y,n,0.2, 0.8, 0.2, 0.8);
  Plot(x,y,n,1,0.1,0.95,0.1,0.95,"x","xx","DPLOT");
  getch();
  closegraph();
  FreeVector(x,1);
  FreeVector(y,1);
   }
GRAPHLIB>H
/* -----*/
/* contine rutine pentru grafice de functii de o variabila,
cu biblioteca grafica BGI din Borland C++----*/
 #ifndef GRAPHLIB
 #define GRAPHLIB
 #include <stdlib.h>
 #include <stdio.h>
```

```
#include <string.h>
 #include <graphics.h>
 #include <math.h>
 #include <utils.h>
 int min(int a,int b)
 { return ((a<b)? a:b);}
 int max(int c, int d)
 {return ((c>d)? c:d);}
 void InitGraph(void)
 //initializeaza modul grafic
 int gdriver = DETECT, gmode;
 initgraph(&gdriver, &gmode, "d:/borlandc/bgi");
 /*=========*/
void Limits(float *xmin, float *xmax, float *scale, int *nsigd,
int *nintv)
 /*Pentru limitele xmax si xmin ale unui interval de valori
reale, returneaza limitele intervalului extins care cuprinde un
numar intreg <10 de subintervale cu lungimea exprimabila sub
forma d*10^p, unde d este 1,2 sau 5 iar p=puterea e un intreg;
  return ( (value1 > value2) ? value1 : value2);
 scale= factorul de scala 10^p
nsigd= numarul relevant de cifre semnificative
nintv= numarul de subintervale*/
   const float eps=1e-3; /*criteriul relativ de precizie*/
   const float xfact[3] = \{0.5, 0.5, 0.4\};
  float corrmin, corrmax, factor, xmins, xmaxs, xnint;
   int i, modi;
   //se calculeaza factorul de scala initial:
   factor = ((*xmin)*(*xmax))?
1.0/(eps*min(Magn(*xmin),Magn(*xmax))):
                     1.0/(eps*max(Magn(*xmin),Magn(*xmax)));
   corrmin= 1.0 + Sign(eps,(*xmin));
   corrmax= 1.0 - Sign(eps,(*xmax)); /*corectii*/
   //inmultestefactor ciclic cu xfact[] pana cand nr de
subinterv xnint<10:</pre>
   for (i=1; i<=50; i++)
     xmins=floor((*xmin)*factor*corrmin);
     xmaxs=ceil ((*xmax)*factor*corrmax);
     xnint = abs(xmaxs - xmins);
     if (xnint<10) break;
    modi = i % 3;
     factor *= xfact[modi];
   }
```

```
factor = (1.0 + eps)/factor;
                                          /*corecteaza
factor*/
  *xmin = xmins*factor;
  *xmax = xmaxs*factor;
  *scale = max(Magn(*xmin), Magn(*xmax)); /*factorul de
scala*/
  factor = max(fabs(xmins), fabs(xmaxs));
  for (i=1; i<=modi; i++) factor /= xfact[i];</pre>
  *nsigd = log10(factor) +1;
                                           /*nr de cifre
semnificative*/
  *nintv = Nint(xnint);
                                            /*nr de
subintervale*/
}
void Format(float x,float scale, int nsigd, char mant[],char
expn[])
/* Formateaza numarul x (cu factorul de scala) la nsigd cifre
semnific. returnand mantisa si exponentul lui 10 in mant[] si
expn[]*/
{
  const int ndigmax = 5;  //numarul maxim de cifre
  int n, ndec, ndig;
  n = Nint(log10(scale));
  if ((n<0) | | (n>3)) {
  sprintf(expn, "%i", n);
  x /= scale; n=0;
  }
  n++; //numarul de cifre inaintea punctului zecimal
  ndig = min(ndigmax, max(nsigd,n)); // numarul total de cifre
  ndec = ndiq - n;
                                  // numarul de zecimale
  sprintf(mant,"%.*f", ndec,x);  // mantisa
/*===========*/
 void Plot(float x[], float y[], int n, int style,
        float fxmin, float fxmax, float fymin, float fymax,
        char xtext[], char ytext[], char title[])
/* Realizeaza reprezentarea grafica si o incadreaza in
fereastra [fxmin, fxmax] x [fymin, fymax], specificata prin
coordonate fractionare din intervalul [0,1]. Limitele pe axele
x si y sunt extinse, pentru a include un numar intreg <10 de
subintervale cu lungimea exprimabila sub forma d*10^p. AXELE
SUNT INSCRIPTIONATE AUTOMAT.
x[]= abscisele punctelor y[]= ordonatele punctelor
n = numarul punctelor
style = stilul desenului: =0 cu puncte, =1 cu linie continua
fxmin = abscisa relativa minima a ferestrei 0<fxmin<fxmax<1
 fxmax = abscisa relativa maxima a ferestrei
```

```
fymin = ordonata relativa minima a ferestrei 0<fymin<fymax<1
 fymax = ordonata relativa maxima a ferestrei
xtext[]=textul axei x
ytext[]=textul axei y
title[]= titlul reprezentarii
 =========*/
float ax, bx, ay, by, h, htic, scale, xmin, xmax, ymin, ymax;
 int ix, ixmin, ixmax, ixtext, iy, iymin, iymax, iytext;
 int charX, charY, i, nsigd, nintv, tic;
char mant[5],expn[5], text[10];
charX=textwidth ("0");
charY=textheight("0"); //dimensiunea medie a caracterelor
ixmin=Nint(fxmin*getmaxx()); iymin=Nint((1.0-ymin)*getmaxy());
ixmax=Nint(fxmax*getmaxx()); iymax=Nint((1.0-fymax)*getmaxy());
rectangle(ixmin,iymax,ixmax,iymin); // chenarul
xmin=x[1]; xmax=x[n];
                                 // axa x
Limits(&xmin,&xmax,&scale, &nsigd, &nintv); // limitele extinse
ax = (ixmax-ixmin)/(xmax-xmin);
                                       // coeficienti de
scalare
bx = ixmin - ax*xmin;
h = (xmax-xmin)/nintv; htic=ax*h;
tic = (ixmax-ixmin)/75;
                             // lungimea 'ticurilor'
settextstyle(DEFAULT_FONT, HORIZ_DIR, 1);
settextjustify(CENTER_TEXT, TOP_TEXT);
iytext = iymax - 3*charY;
outtextxy((ixmin+ixmax)/2,iytext,title);  // titlul
 iytext = iymin + charY;
 for (i=1; i<=nintv+1; i++) {
 ix=Nint(ixmin + (i-1)*htic);
 line(ix, iymin, ix, iymin-tic);
 line(ix, iymax, ix, iymax+tic);
 Format(xmin+(i-1)*h, scale, nsigd, mant, expn);
 }
 iytext = iytext + 2*charY;
 strcpy(text, xtext);
 if ((scale<1.0) | (scale>1000.0)) strcat(strcat(text," *
1e"),expn);
 // axa Y
 ymin = y[1]; ymax = y[1];
 for (i=2; i<=n; i++) {
     ymin =min(ymin, y[i]);
     ymax = max(ymax, y[i]);
 if (ymin==ymax) { ymin *= 0.9; ymax *= 1.1;}
```

```
Limits(&ymin, &ymax, &scale, &nsigd, &nintv); // limitele
extinse
 ay = (iymax-iymin)/(ymax-ymin);
 by = iymin - ay * ymin;
 h = (ymax -ymin)/nintv; htic=ay*h;
                                             // pas
inscriptionare
  settextjustify(RIGHT_TEXT, CENTER_TEXT);
  ixtext = ixmin - charY;
  for (i=1; i<=nintv+1; i++) {
                                   // inscriptioneaza axa
  iy=Nint(iymin + (i-1)*htic);
  line(ixmin, iy, ixmin+tic, iy);
  line(ixmax, iy, ixmax-tic, iy);
  Format(ymin+(i-1)*h, scale, nsigd, mant, expn);
  ixtext= ixtext -charY - charX * strlen(mant);
  strcpy(text, ytext);
  if ((scale<1.0) | (scale>1000.0)) strcat(strcat(text," *
1e"),expn);
  settextstyle(DEFAULT FONT, VERT DIR, 1);
  outtextxy(ixtext,(iymin+iymax)/2,text); // eticheta axei
  if (xmin*xmax <0) line(Nint(bx), iymin, Nint(bx),iymax);</pre>
  if (ymin*ymax <0) line(ixmin, Nint(by), ixmax, Nint(by));</pre>
  ix=Nint(ax*x[1]+bx); iy=Nint(ay*y[1]+by);  // primul punct
  tic=(ixmax-ixmin)/125;
  if(style) moveto(ix,iy);
    else rectangle(ix-tic,iy-tic,ix+tic,iy+tic);
  for (i=2; i<=n; i++) {
  ix = Nint(ax*x[i]+bx); iy = Nint(ay*y[i]+by);
  if (style) lineto(ix,iy);
   else rectangle(ix-tic,iy-tic,ix+tic,iy+tic);
  }
 #endif
MEMALLOC.H
#ifndef MEMALLOC
#define MEMALLOC
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
 void FreeVector(float *p, int imin)
 free((void*) (p+imin));
float *Vector(int imin, int imax)
```

```
float *p;
p=(float*) malloc((size_t) ((imax-imin+1)*(sizeof(float))));
 if (!p) {
printf("Vector: eroare de alocare!\n");
 exit(1);
     return p - imin;
  #endif
UTILS.H
 #ifndef UTILS
 #define UTILS
 #include <math.h>
 \#define Sign(x,y) (y<0 ? -fabs(x): fabs(x)) //transfera lui x
semn y
 #define Nint(x) (int)floor(x+0.5) // rotunjeste x la cel mai
aprop. intreg
 float Magn(float x) // return ordin de marime sub forma 10^n
  if (x) return (fabs(x) >= 1 ? pow(10, (int)(log10(fabs(x))))
                    :pow(0.1, (int)(fabs(log10(fabs(x))))+1));
                    else return 0.0;
 #endif
FRACTALI.CPP
#include<iostream.h>
#include<conio.h>
#include<graphics.h>
int L,grdriver,grmode,Eroare;
void Fractal(int x,int y,int R)
{ if (R>0) {
         Fractal(x-R, y+R,R/2);
          Fractal(x-R, y-R, R/2);
           Fractal(x+R, y-R, R/2);
            Fractal(x+R, y+R, R/2);
        bar(x-R/2,y-R/2,x+R/2,y+R/2);
}
```

```
int main()
{
   cout<<"L= ";
   cin>>L;
grdriver=DETECT;
initgraph(&grdriver,&grmode, "D:\\BORLANDC\\BGI");
Eroare=graphresult();
   if (Eroare==grOk)
      { setbkcolor (WHITE);
      setfillstyle(SOLID_FILL,GREEN);
      Fractal(getmaxx()/2,getmaxy()/2,L);getch();}
closegraph();
   return 0 ;
}
```